

ת.פ.

בבית הדין הגדול במוזיאון ארצות המקרא ירושלים
4987/1022 (לפני הס')

ממלכת ישראל

המאשימה:

באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים - פלילי

- נגד -

דוד

1.

הנאשם:

שם האב: ישי

ת.ז. 11111111

יליד בתשכ"א (1040 לפני הספירה)

בית לחם

הכרעת דין במשפט דוד המלך

הבהרה והקדמה:

1. תחילה אציין כי קטונתי מלשפוט דמות מיתולוגית כדוד המלך.

במשפט היום לא נידונו כלל מעשיו, הטובים והטובים פחות, אלא עמדו להכרעה, רק שני אירועים שהתנ"ך מדבר בהם ואירעו קודם להכתרתו של דוד למלך.

בטרם אפנה לאישומים גופא, אציין כי דוד הוא המלך האגדי של ישראל. תקוות העם ומושא חלומותיו. דוד הוא הנער העשוי ללא חת שבעזרת קלע וחלוקי אבן ניצח את הענק הפלישתי. דוד הוא אהוב אלוהים. חטאיו וחולשותיו נסלחים לו. דוד ובנו שלמה חלקו ביניהם את כל הנשגב ברוח האדם. **דוד**- איש הרגש

והאמונה, הלוחם עז הרוח, הכובש הגדול, האוהב, האמן, המשורר- נעים
זמירות ישראל. **שלמה** בנו- איש התבונה, החכם מכל אדם ובונה בית המקדש.
ועתה אפנה לכתב האישום:

האישום הראשון.

2. לפי עובדות כתב האישום באישום זה, ברח דוד מהמלך שאול, אל העיר
נוב וזאת בניגוד לצו מלכותי המורה על מעצרו. הוא הערים על אחימלך (בנו
של אחיטוב) שהיה הכהן הגדול במשכן בנוב, בטענו בפניו שהוא שליחו של
המלך. אחימלך שהאמין לו, צייד אותו בלחם הפנים ונתן לו את חרב גליית
הפלישתית. זמן קצר לאחר שקיבל את הצידה ואת החרב, נמלט דוד למערת
עדולם כשהוא מקבץ תחת פיקודו, כ-400 אנשים אליהם הצטרפו בהמשך עוד
כמה מאות אנשים. את בני משפחתו הסתיר דוד אצל מלך מואב.

לטענת כתב האישום דוד פעל כך כדי להפיל את שלטונו של שאול.

הוראות החיקוק שעל איסוריהם עבר הנאשם, כעולה מכתב האישום, הינם-
קבלה במרמה של מזון וחרב גלית וכן הסתה לפעולה אסורה שמטרתה למוטט
סדרי שלטון בדרך של מהפכה או המרדה.

הכרעה:

3. נשמעו בפנינו עדויותיהם של 11 עדים. 5 עדים מטעם התביעה ואלו הם:
שאול המלך, אחימלך, דואג האדומי, נבל הכרמלי ונציג הזיפים. 6 עדים מטעם
ההגנה ואלו הם: הנער, אביגיל, שמואל הנביא, מיכל, יהונתן ואכיש.

הכל העידו כי דוד הגיע לחצרו של שאול ונשא חן בעיניו.

אמנם, לגבי ההיכרות בין השניים מובאות שתי גרסאות סותרות. האחת-
ששאול חיפש איש מיטיב נגן. השנייה- שאביו שלח אותו להביא מזון לשלושת
אחיו הנלחמים למען שאול. לענייננו אין חשיבות להכרעה בגרסאות.

הכל מסכימים כי בתוך זמן קצר נטה שאול טינה רבה לדוד והתגלע קרע קשה
לאיחוי. מקורו נעוץ בעובדה שאלוהים הודיע לשמואל שמתחרט על מינויו של

שאול למלך. אלוהים בחר בדוד כמלך חדש- תחת מלכותו של שאול, המלך הנוכחי. שמואל העיד בפנינו כי נשלח למשוח אותו למלך, ועשה כן תוך נקיטת תכסיס לבל ייודע הדבר לשאול, פן יהרגהו (שמא' ט' - י').

שתי סיבות אפשריות לקרע שנוצר במערכת היחסים בין שאול לדוד: סיבה אחת- קנאה שהתעוררה בלב שאול כאשר בנות ישראל שרו "היכה שאול באלפיו ודוד ברבבותיו". הסיבה האפשרית השנייה- שפקדה את שאול "רוח אלוהים רעה" עד כדי כך שזרק את חניתו על דוד, ולמזלו החטיאה. (שמ"א י"ח 12 ו- י"ט 10) ההגנה טענה כי עובדה זו מלמדת על כך ששאול היה לקוי בנפשו אולם לא הוצגה בפנינו כל ראייה זולת האמירה גרידא. בדין טענה התביעה כי הרוח הרעה אינה מלמדת דבר לבד ממצבי רוח חולפים שהם נחלת כל אדם.

בשל יחסו של שאול, נמלט דוד מפניו. הוא פנה אל עיר הכוהנים "נוב", כשהוא רעב וחסר כל. הכוהן אחימלך שלא ידע כי סר חינו של דוד בעיני שאול, משום שראה בו מורד במלכות, נתן לו נשק ומזון. משנודע הדבר לשאול זימן את אחימלך לחקירה. לדברי אחימלך כפי שהעיד בפנינו, הוא לא ידע שדוד בורח מהמלך. הוא ידע שדוד בעל מעמד מיוחד בחצרו של המלך ואף היה נשוי לביתו מיכל. כדי להמחיש את נטירת האיבה של שאול כנגד דוד, נציין שזו לא פסחה גם בנישואיו למיכל. שאול, דרש מוהר של 100 עורלות פלישתים שכל הנראה נקבעו, בתקווה שייהרג. אולם דוד, חרף הציפיות, הרג 200 פלישתים וזכה במיכל. יהונתן שהעיד בפנינו, על סגולותיו של דוד שנפשו נקשרה בו, משכנע את אביו שלא ימיתו. שאול מבטיח זאת לבנו, אך חוזר בו. מיכל מסייעת לו לברוח מהשליחים ששלח שאול להמיתו.

אם לשוב לאחימלך, הרי ששאול לא האמין כי אחימלך פעל בתום לב ודן אותו למוות. שאול לא הסתפק רק בכך אלא הרס את עיר הכוהנים כולה והרג את יושביה "מאיש ועד אישה מעולל ועד יונק ושור וחמור ושה..." (שמ"א כ"ב, 19). יצוין, שתופעה של ענישה קיבוצית הייתה מקובלת בתנ"ך. אליבא דשאול, משנתן אחימלך סיוע למורד במלכות, חטאו דבק לא רק בו אלא גם בבני ביתו וברכושו. עולה איפוא שמי שנענש הוא דווקא קורבן המרמה. נקל לתאר את

הסכנה הגדולה שריחפה מעל ראשי דוד ואנשיו, בשל מעשי המרמה עצמם, שנעשו כדי להינצל מסכנת מוות, כאשר אפילו כוהני דת נרצחו לבלי רחם. (שמ"א כ"ב 17)

עיננו הרואות, כפי שבטאו זאת העדים, כי שאול הוא שהרע עם דוד ורדף אותו עד חורמה על לא עוול בכפו. דוד הגיע לנוב כשהוא נס על נפשו. הסכנה שנשקפה לו מפגיעתו הרעה של שאול הייתה סכנה ממשית וקונקרטיית. ראייה לכך היא השמדת העיר כולה על יושביה בידי שאול.

על גדלות נפשו של דוד יעידו שני המרדפים בעת שדוד נמלט למדבר. בכל אחד מהמרדפים יכול היה דוד להרוג את שאול לו רצה בכך אך הוא נהג באצילות נפש וחרף היותו נרדף, נמנע מעשות זאת. וכך אומר הכתוב: "ויקם דוד ויכרת את כנף המעיל אשר לשאול בלט ויהי אחרי כן ויך לב דוד אותו על אשר כרת את הכנף אשר לשאול.....וישסע דוד את אנשיו בדברים ולא נתנם לקום אל שאול ושאול קם מהמערה וילך בדרך." (שמואל א' ד-ח).

דוד חס על חיי שאול למרות שהלה לא חס על חייו ובאבירות ואצילות לא נקט בכלל של –"הקם להורגך השכם להרגו". ניתן ליישם כלל זה גם בימינו אנו בדבר הרתיעה משימוש מהיר מדי בהפעלת נשק.

4. נותרה לדיון השאלה המשפטית, האם עבירת ההתאגדות האסורה תחסה בהגנה הקבועה בחוק; הגנה עצמית.

זו לשון החוק:

הגנה עצמית

34. לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שהיה דרוש באופן מידי כדי להדוף תקיפה שלא כדין שנשקפה ממנה סכנה מוחשית של פגיעה בחייו, בחירותו, בגופו או ברכושו, שלו או של זולתו;

(ואולם, אין אדם פועל תוך הגנה עצמית מקום שהביא בהתנהגותו הפסולה לתקיפה תוך שהוא צופה מראש את אפשרות התפתחות הדברים).

אין ספק שעל-פי מה שהוכח, מפי העדים, נאלץ דוד להדוף תקיפה שלא כדין כנגדו שכן נשקפה סכנה ממשית ומוחשית על חייו, חרותו גופו ורכושו שלו ושל אנשיו.

משכך חוסים מעשיו תחת ההגנה של הגנה עצמית.

באשר לעבירה של קבלת האוכל וחרבו של גליית, במרמה, אכן השתמש דוד בתחבולה ומרמה, אך אין לשכוח שצבא שאול דולק אחריו ואוכל וכלי נשק אין עמו.

”מרמה” - טענת עובדה בענין שבעבר, בהווה או בעתיד, הנטענת בכתב, בעל פה או בהתנהגות, ואשר הטוען אותה יודע שאינה אמת או שאינו מאמין שהיא אמת; ו”לרמות” - להביא אדם במרמה לידי מעשה או מחדל;

אכן דוד נקט במעשי מרמה כאשר טען עובדתית שהוא שליח המלך וידע אל נכון שאין עובדות אלו אמת. בדברי מרמה אלו וכתוצאה מהם, גרם לאחימלך ולאנשיו לציידו בלחם הפנים ובכלי נשק. אולם גם כאן תחול ההגנה העצמית, משום שעשה את המעשה כשנשקפה סכנה ממשית ומוחשית בפגיעה בחייו וחיי חייליו ואנוס היה לפעול כך שלא ימותו הוא ואנשיו ברעב ויוכלו להגן על עצמם. לפיכך, יזוכה הנאשם מאישום זה על שני סעיפי החוק בהם הואשם, מכל אשמה.

האישום השני

5. על פי עובדות האישום השני, שלח הנאשם אל נבל הכרמלי אשר היה "איש קשה ורב מעללים" (שמא' כ"ה ג') עשרה נערים מנעריו כדי שיצידם באוכל וצמר לאחר תום הגז, שעשה לעדרו הרב והעצום. נבל סירב לבקשתם באומר: "מי דוד ומי בן-ישי היום רבו עבדים המתפרצים איש מפני אדוניו."

(כ"ה י') כפי שהעידו בפנינו, הנער ונבל הכרמלי עצמו. אמירה זו העלתה את חרון אפו של דוד אשר הורה ל- 400 מאנשיו לחגור חרבותיהם על מנת לפגוע בנבל ובבני ביתו.

משמעה על כך אביגיל אשת נבל, שהייתה **"טובת שכל ויפת תואר"** (כ"ה ג') ירדה למקום המצאו של דוד כאשר באמתחתה 200 כיכרות לחם, 2 נבלי יין, חמש צאן, צימוקים, דבלים ועוד. היא דברה על ליבו של דוד למנוע שפיכות דמים.

יצוין כי כפי שהעידה אביגיל אשת נבל, משהפנתה את תשומת לבו של דוד למעשה שהוא עומד לעשות, כהרף עין התרצה וכך אמר: **"ברוך ה' אלוהי ישראל אשר שלחך היום הזה לקראתי. ברוך טעמך וברוכה את אשר כלתני היום הזה מבוא בדמים והושע ידי לי."** (כ"ה ל"ב ל"ג).

בשל מעשיו אלו מבקשת התביעה להרשיע את הנאשם בניסיון לרצח והסתה לאלימות.

הכרעה

6. אין חולק כי אנשי דוד הגנו על רועי נבל הכרמלי ודאגו לשלומם. כפי שספרו הרועים לאביגיל אשת נבל: **"האנשים טובים לנו מאוד ולא הכלמנו ולא פקדנו מאומה כל ימי התהלכנו איתם בהיותנו בשדה. חומה היו עלינו גם לילה גם יומם כל ימי היותנו עימם רועים הצאן."** (כ"ה ט"ו- י"ז).

חרף זאת דחה נבל את השליחים בבוז.

דוד מואשם בניסיון לרצח, והסתה לאלימות.

הפן המשפטי:

7. ניסיון מהו?

25. אדם מנסה לעבור עבירה אם, במטרה לבצעה, עשה מעשה שאין בו הכנה בלבד והעבירה לא הושלמה.

פטור עקב הרטה (תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994

28. מי שניסה לעבור עבירה, לא יישא באחריות פלילית לניסיון, אם הוכיח שמחפץ נפשו בלבד ומתוך חרטה, חדל מהשלמת המעשה או תרם תרומה של ממש למניעת התוצאות שבהן מותנית השלמת העבירה; (ואולם, אין באמור כדי לגרוע מאחריותו הפלילית בשל עבירה מושלמת אחרת שבמעשה)

בענייננו, הוכח כי דוד החל בפעולת ההכנה באופן ממשי. החלטתו להרוג הוצאה כבר מן הכוח אל הפועל כשכוונתו באה לידי ביטוי בחימוש אנשיו בחרבות. אמנם לאחר דברי כיבושין אחדים ע"י אביגיל טובת המראה ומעט שיכר ומזון השתכנע דוד להעביר את רוע הגזירה.

יחד עם זאת הוכח שחזרתו מהכוונה לא נבעה מחפץ נפשו ומתוך חרטה פנימית אלא חדל מהשלמת המעשה בשל שכנוע חיצוני שבא מפיה של אביגיל.

בנסיבות אלה לא מדובר במי שיחסה בהגנת החרטה.

הוכח כי דוד ניסה להרוג את נבל הכרמלי ואנשיו.

טיעון ההגנה שכאשר דוד רוצה להרוג הוא אכן מצליח איננה רלוונטית לענייננו שכן אנו דנים בניסיון לרצח ולא ברצח עצמו וככזה הוכח שדוד ניסה לעשות כן גם אם בסופו של דבר חזר בו מכוונתו.

לפיכך יורשע הנאשם באישום זה בניסיון לרצח.

הערה לסיים

8. בטרם סיום יצוין, כי הכרעות משפטיות לא מעטות בסיפורי התנ"ך הוכרעו באמצעות קרב.

לדוגמא, ספור מלחמתו של דוד בגוליית ספור שהטביע את חותמו על תרבות המערב, בספרות ובאמנות, ועד היום מהווה סמל לניצחון הרוח על החומר.

דוד בא בשם אלוהי מערכות ישראל, האלוהים המתערב במאבקים בין בני האדם, ומתייצב לצד הצודק בריבו.

כיום, האמונה שאלוהים עומד לרשות העם או היחיד לפתרון בעיות יום-יום וכל שנדרש הוא לדעת לשאול אותו - פסה מן העולם. על האדם להתמודד עם קשייו וספיקותיו בכוחותיו הוא, ובכלים החברתיים שכונן לעצמו.

אך עלינו לשפוט המעשים בפריזמה של זמן ומקום שונים בתכלית, בתרבות של חיי נוודים למחצה או עובדי אדמה, במערכת דינים ומנהגים שונה, בסביבה תרבותית שונה, עם תפיסת עולם משפטי היונק נפקותו מכוחו של האל.